

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

НОВЕЛИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: СПРОЩЕНІ ПРОВАДЖЕННЯ

**Матеріали
науково-практичної конференції**

***5 травня 2025 року
м. Одеса***

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
Неллі Юріївни Голубевої

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.919.(477)(062)

H727

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29744>

У збірці матеріалів науково-практичної конференції представлено тези доповідей науковців, що висвітлюють актуальні питання новел цивільного процесуального законодавства, зокрема інституту спрощеного провадження як ефективного механізму вирішення нескладних цивільних справ. У доповідях науковців обґрунтовано доцільність спрощеної процедури розгляду, що дозволяє забезпечити оперативність та економічність судового процесу. Особлива увага приділена критеріям віднесення справ до спрощеного провадження, правовим гарантіям учасників процесу, а також окреслено напрями подальшого вдосконалення законодавства з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у межах цивільної юрисдикції.

Укладачі:

Н. Ю. Голубєва — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат;

І. А. Яніцька — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

О. В. Сатановська — аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Друкуються за рішенням кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія» (*протокол № 10 від 23.05.2025 р.*)

Парфьонов Георгій Володимирович Оптимізація повноважень державних та приватних виконавців в Україні	79
Петренко Наталія Дмитрівна Щодо процедури вирішення питання про накладення судового штрафу: «процес в процесі»	82
Питуляк Валерій Миколайович Судова практика в роботі приватного виконавця	84
Русецька Оксана Олександрівна Деякі зміни цивільного процесуального законодавства щодо здійснення судового контролю за виконанням рішень	90
Татулич Ірина Юріївна Заочний розгляд справи як протидія зловживанню процесуальними правами учасниками справи	92
Колечко Дмитро Миколайович Виконання судового наказу в справах про стягнення аліментів на дитину	97
Панаїд Яна Ігорівна Суперечлива поведінка в конвенційній системі захисту цивільних прав: позиція ЄСПЛ	99
Федорчук Юлія Олександрівна Окремі аспекти вчинення виконавчих написів на кредитних договорах	101
Снітко Андрій Сергійович Принцип добросовісності та заборона зловживання процесуальними правами	104

3-3. Неявка належним чином сповіщеної особи, щодо якої розглядається питання про стягнення судового штрафу, та/або учасників справи не перешкоджає судовому розгляду».

Аналогічні положення слід передбачити і в інших процесуальних кодексах. Закріплення таких гарантій не суперечитиме єдності цивільної процесуальної форми, яка і за наявного правового регулювання є достатньо диференційованою, адже не створює самостійного типу провадження, а лише передбачає особливості розгляду даного типу питань.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України; Кодекс, Закон від 18.03.2004 № 1618-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1618-15>.
2. Hrabovska O. O., Zakharova O. S., Priazhenkova N. O. The oral factor in adversarial civil proceedings. *Linguistics and Culture Review*. 2021. 5(S4)/ P. 832–844. DOI: <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS4.1734>.
3. Цувіна Т. А. Принцип права бути почутим (right to be heard) у цивільно-судочинстві: Модельні європейські правила цивільного процесу ELI/UNIDROIT, практика ЄСПЛ та національний контекст. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. № 2. С. 86–94.

Питуляк Валерій Миколайович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»,
приватний виконавець виконавчого округу Одеської області,
член кваліфікаційної комісії приватних виконавців,
голова центру підготовки та підвищення кваліфікації приватних виконавців*

СУДОВА ПРАКТИКА В РОБОТІ ПРИВАТНОГО ВИКОНАВЦЯ

Інститут приватного виконання в Україні, запроваджений у 2016 році, став важливим кроком у сфері реформування системи примусового виконання рішень. Запровадження змішаної системи виконання судових рішень мало на меті підвищення ефективності примусового виконання рішень та зниження навантаження на державних виконавців. Разом з тим, становлення та діяльність приватних виконавців супроводжується формуванням відповідної судової практики, що має визначальне значення для професійної діяльності всіх суб'єктів виконання та розвитку виконавчого процесу в цілому.

Аналіз законодавства України про виконавче провадження свідчить про те, що його удосконалення тісно пов'язане з узагальненням та врахуванням судової практики. Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 № 1403-VIII та Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 № 1404-VIII заклали правову основу для функціонування інституту приватних виконавців, однак саме судова практика зробила вагомий внесок у тлумачення відповідних правових норм та розв'язання проблемних питань правозастосування [1, с. 125].

Особливість роботи приватного виконавця полягає в тому, що він діє як самостійний суб'єкт, який здійснює незалежну професійну діяльність. При цьому він несе персональну відповідальність за свої дії чи бездіяльність, має право на повний доступ до реєстрів, баз даних, зобов'язаний дотримуватися професійної етики тощо. Ці та інші аспекти діяльності приватних виконавців стали предметом численних судових спорів, результати яких формують відповідну судову практику.

Аналіз практики Верховного Суду показує, що найбільша кількість справ, пов'язаних з діяльністю приватних виконавців, стосується оскарження дій або бездіяльності виконавців, заперечування постанов про стягнення основної винагороди приватного виконавця, витрат виконавчого провадження, спорів щодо розподілу коштів між кредиторами, а також реалізації майна боржника. Так, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у своїй постанові від 19.03.2019 у справі № 825/96/18 визнав, що на відміну від державних виконавців, які діють від імені держави, приватні виконавці здійснюють діяльність від власного імені, що, однак, не виключає їх з кола суб'єктів владних повноважень при розгляді спорів щодо оскарження їхніх рішень, дій чи бездіяльності [2, с. 87].

Одним із важливих аспектів діяльності приватних виконавців, щодо яких сформувалась відповідна судова практика, є питання визначення їхньої компетенції. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження», приватний виконавець здійснює примусове виконання рішень, крім окремо визначених категорій рішень. Судова практика розширила розуміння цих положень, конкретизувавши межі повноважень приватних виконавців.

Зокрема, у постанові Великої Палати Верховного Суду від 05.12.2018 у справі № 904/7326/17 було сформульовано правову позицію щодо можливості передачі виконавчого провадження від державного до приватного виконавця та навпаки. Суд зазначив, що стягувач має право вибору між державним та приватним виконавцем, за винятком випадків, передбачених законом, причому таке право може бути реалізовано не лише на початковому етапі виконавчого прова-

дження, а й у процесі його здійснення [3]. Але ані законодавець, ані регулятор досі не сформували відповідну нормативну базу, яка б закріпила механізм цих дій.

Варто звернути увагу на правові позиції Верховного Суду щодо оплати праці приватних виконавців. На відміну від державних виконавців, які отримують заробітну плату з державного бюджету, приватні виконавці отримують винагороду, розмір якої встановлюється Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Судова практика уточнила порядок нарахування та сплати такої винагороди, зокрема в ситуаціях часткового виконання рішення або у випадках закриття виконавчого провадження з підстав, що не пов'язані з фактичним виконанням.

Так, у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 15.05.2018 у справі № 922/2723/17 було зазначено, що приватний виконавець має право на отримання основної винагороди навіть у випадку, якщо виконавче провадження закрито не у зв'язку з фактичним виконанням рішення, а з інших підстав, наприклад, у зв'язку з відмовою стягувача від примусового виконання рішення. Однак у такому випадку розмір винагороди обчислюється з урахуванням фактично стягнутих сум [4, с. 112]. На жаль така практика також не відповідає інтересам спільноти приватних виконавців.

Особливо важливою для практики діяльності приватних виконавців є судова практика щодо оскарження їхніх дій чи бездіяльності. Закон України «Про виконавче провадження» встановлює, що рішення, дії чи бездіяльність приватного виконавця можуть бути оскаржені до суду. Судова практика конкретизувала процедуру такого оскарження та сформувала правові позиції щодо найбільш поширених підстав оскарження.

Наприклад, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду у постанові від 27.02.2019 у справі № 756/2842/18 зазначив, що бездіяльність приватного виконавця може полягати у невжитті заходів щодо своєчасного, повного і неупередженого виконання рішення протягом строку, встановленого Законом України «Про виконавче провадження». При цьому суд має враховувати фактичні можливості виконавця вчинити певні дії та обставини, що унеможлилювали їх вчинення [5].

У контексті оскарження дій приватних виконавців важливим є питання про суб'єктний склад таких справ. Велика Палата Верховного Суду у постанові від 29.05.2019 у справі № 310/11024/15-ц сформувала правову позицію, згідно з якою при оскарженні дій чи бездіяльності приватного виконавця не потрібно залучати до участі у

справі Міністерство юстиції України або його територіальні органи, оскільки приватний виконавець не є представником цих органів і діє від власного імені як самостійний суб'єкт [6, с. 201].

Окрему категорію справ становлять спори щодо відповідальності приватних виконавців за завдану шкоду. Згідно зі ст. 37 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», шкода, заподіяна приватним виконавцем під час здійснення ним незалежної професійної діяльності, підлягає відшкодуванню відповідно до закону. Для забезпечення відшкодування такої шкоди приватний виконавець зобов'язаний укласти договір страхування цивільноправової відповідальності.

У практиці Верховного Суду сформувалася позиція, що для притягнення приватного виконавця до відповідальності за завдану шкоду необхідно довести протиправність його дій чи бездіяльності, наявність шкоди та причинно-наслідковий зв'язок між ними. При цьому, як зазначено у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 20.11.2018 у справі № 905/2382/17, сам факт скасування судом постанови приватного виконавця не свідчить про протиправність його дій, якщо така постанова була прийнята з дотриманням вимог закону на момент її прийняття [7].

У контексті відповідальності приватних виконавців заслуговує на увагу судово практика щодо дисциплінарної відповідальності. Відповідно до ст. 41 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», приватний виконавець може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарного проступку. Рішення про накладення дисциплінарного стягнення приймає Дисциплінарна комісія приватних виконавців, однак таке рішення може бути оскаржене до суду.

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у постанові від 17.10.2019 у справі № 826/13426/18 визначив, що при оскарженні рішення Дисциплінарної комісії приватних виконавців суд має перевірити не лише дотримання процедури притягнення до дисциплінарної відповідальності, а й наявність у діях приватного виконавця ознак дисциплінарного проступку та відповідність накладеного стягнення тяжкості проступку [8, с. 156].

Судова практика також сформувала важливі правові позиції щодо виконавчого збору та основної винагороди приватного виконавця. Зокрема, Велика Палата Верховного Суду у постанові від 04.09.2019 у справі № 826/7342/17 зазначила, що виконавчий збір і основна винагорода приватного виконавця є різними за своєю правовою природою платежами. Виконавчий збір стягується державним виконавцем і спрямовується до державного бюджету, тоді як основна винагорода

приватного виконавця є оплатою за здійснення ним своєї професійної діяльності [9].

Важливою для практики приватних виконавців є судова практика щодо розмежування компетенції між судами різних юрисдикцій при розгляді спорів, пов'язаних з виконавчим провадженням. Велика Палата Верховного Суду у постанові від 06.03.2019 у справі № 522/12901/17-ц вказала, що спори щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності приватних виконавців підлягають розгляду за правилами адміністративного судочинства, якщо виконавче провадження стосується виконання рішення суб'єкта владних повноважень, і за правилами цивільного чи господарського судочинства, якщо виконавче провадження стосується виконання рішення іншого характеру [10, с. 219].

Слід звернути увагу на те, що судова практика також сформувала підходи до вирішення питання про повноваження приватних виконавців щодо звернення стягнення на майно боржника. Так, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду у постанові від 13.03.2019 у справі № 310/4329/18 зазначив, що приватний виконавець має право звертати стягнення на майно боржника, що перебуває у заставі, якщо вимога стягувача не забезпечена заставою. При цьому приватний виконавець має враховувати, що звернення стягнення на заставлене майно здійснюється відповідно до положень Закону України «Про заставу» та інших спеціальних законів [11].

У практиці Верховного Суду також розглядалося питання про зупинення виконавчого провадження приватним виконавцем. Зокрема, у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 10.04.2019 у справі № 905/1956/18 було зазначено, що приватний виконавець має право зупинити виконавче провадження лише з підстав, прямо передбачених законом, і не має права на власний розсуд розв'язувати питання про зупинення виконавчого провадження з інших підстав [12, с. 89].

Окрему увагу в судовій практиці приділено питанню оскарження результатів електронних торгів, проведених у межах виконавчого провадження за участю приватних виконавців. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у постанові від 25.06.2019 у справі № 914/2770/17 сформулював правову позицію, відповідно до якої визнання недійсними електронних торгів можливе лише у випадку доведення порушення встановленого порядку їх проведення, що вплинуло на визначення переможця торгів або призвело до зниження ціни продажу майна [13].

Узагальнюючи наведені позиції, можна стверджувати, що судова практика відіграє визначальну роль у формуванні правових орієнтирів для діяльності приватних виконавців. Водночас слід зазначити,

що з огляду на відносну новизну інституту приватних виконавців в Україні, судова практика продовжує формуватися та розвиватися, що зумовлює необхідність її постійного аналізу та узагальнення.

Роль судової практики в діяльності приватних виконавців полягає не лише в правозастосовному, а й у правотворчому аспекті. Правові позиції Верховного Суду часто заповнюють прогалини в законодавчому регулюванні, сприяють однаковому застосуванню норм права та формують правову визначеність у сфері виконавчого провадження.

На підставі проведеного дослідження можна дійти висновку, що судова практика в роботі приватного виконавця має вагоме значення та виконує кілька функцій: по-перше, вона слугує орієнтиром для приватних виконавців щодо меж їхніх повноважень та порядку здійснення діяльності; по-друге, вона сприяє формуванню однакових підходів до розв'язання типових питань, що виникають у процесі виконавчого провадження; по-третє, вона є важливим джерелом для вдосконалення законодавства у сфері виконавчого провадження.

З огляду на зазначене, приватним виконавцям рекомендується постійно відстежувати та аналізувати судову практику, особливо правові позиції Верховного Суду, з метою забезпечення правомірності своїх дій та рішень, а також підвищення ефективності виконавчого провадження загалом.

Таким чином, судова практика є невіддільна частина правового регулювання діяльності приватних виконавців, що сприяє розвитку цього інституту та підвищенню ефективності виконання судових рішень в Україні.

Список використаних джерел

1. Фурса С. Я., Фурса Є. І. Виконавче провадження в Україні: актуальні питання. Київ: КНТ, 2021. 280 с.
2. Крупнова Л. В. Система виконавчого провадження в Україні: теоретико-правові та праксеологічні аспекти: монографія. Київ: Право, 2018. 276 с.
3. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.12.2018 у справі № 904/7326/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78977411> (дата звернення: 25.04.2025).
4. Авторгов А. М. Адміністративно-правовий статус державного виконавця: монографія. Київ: КНТ, 2020. 224 с.
5. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 27.02.2019 у справі № 756/2842/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80184749> (дата звернення: 25.04.2025).
6. Малярчук Л. С., Снідевич О. С. Виконавче провадження в Україні: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 336 с.
7. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 20.11.2018 у справі № 905/2382/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78022539> (дата звернення: 25.04.2025).

8. Сібільов Д. М. Виконавче провадження: актуальні питання теорії та практики: монографія. Харків: Право, 2019. 304 с.
9. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 04.09.2019 у справі № 826/7342/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84153042> (дата звернення: 25.04.2025).
10. Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б. Інститут приватних виконавців в Україні: проблеми становлення та перспективи розвитку. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 296 с.
11. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду від 13.03.2019 у справі № 310/4329/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80588051> (дата звернення: 25.04.2025).
12. Бортник Н. П., Паренті Л. М. Виконавче провадження: навч. посіб. Львів: Львівська політехніка, 2022. 224 с.
13. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 25.06.2019 у справі № 914/2770/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82769324> (дата звернення: 25.04.2025).

Русецька Оксана Олександрівна

*приватний виконавець виконавчого округу Дніпропетровської області,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник

Волкова Наталія Василівна

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу Національного університету
«Одеська юридична академія»*

**ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО
КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ**

Важливою гарантією при виконанні судових рішень є право сторін виконавчого провадження на оскарження рішень, дій або бездіяльності державних, приватних виконавців та інших посадових осіб державної виконавчої служби при здійсненні виконання рішень.

Необхідно зазначити, що здійснення судового контролю за виконанням рішень у цивільному судочинстві зазнало певних змін відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень про судовий контроль за виконанням судових рішень» [1], а саме змін зазнали наступні статті ЦПК України: 148, 264, 265, 353, 432, 435, 447, 448, 449, 450, 451. Також окремо було доповнено ЦПК України ст. ст. 447-1, 453-1–453-4 [2].